

פחד דוד

עלון שבועי בעניני פרשת שבוע

אשדוד: רח' האדמו"ר מבעלזא 43 טל. 08-8566233 פקס. 08-8521527
ירושלים: רח' בית וגן 97 טל. 02-6433605 פקס. 02-6433570

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל
בנשיאות בנש"ק מוריניו ורבינו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א
בן הצדיק המלוב"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוב"ן רבי חיים פינטו זיע"א

עלון מס' 441

משכיל לדוד

פרשת ויגש

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבינו דוד חנניה פינטו שליט"א

תוכחתו של יוסף

"ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנזבים עליו, ויקרא הוציאו כל-איש מעליו ולא-
עמוד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו. ויתן את קלו בבני וישמעו מצרים
וישמעו בית פרעה, ויאמר יוסף אל אחיו, אני יוסף, העוד אבי חי. ולא יכלו אחיו
לענות אתו, כי נבהלו מפניו" (מה, א - ג)

אחר כל הדין ודברים שהיה בין יוסף ואחיו, אחר שאומר יהודה ליוסף "כי איך אעלה אל
אבי והנער איננו איתנו", מתרגש יוסף עד כדי כך שיותר איננו יכול להתאפק, או אז פונה
הוא ומבקש 'הוציאו כל איש מעליו ומתודע לאחיו. ומהו הדבר הראשון שאומר להם
- 'אני יוסף העוד אבי חי?'

ומקשים העולם, וכי כך ראוי היה ליוסף לפנות אל אחיו, הלא עתה ברגע הפגישה, רגע כל
כך גורלי, רגע של הפתעה ושמוחה, העתה יש להוכיחם על פניהם, ועוד בצורה כה חמורה
- 'העוד אבי חי'. ואכן תוצאות הוכחה כה קשות היו שנבהלו אחיו מפניו... האם לא היה
מן הראוי שיראה להם פנים שוחקות, פנים צוהלות ושמוחות, הלא אדרבה בעת כזו היה
צריך לפייסם ולעודדם?

אלא דכבר הקדים לנו הפסוק טעם לדבריו 'ולא יכל יוסף להתאפק'. וכתב ע"כ האור
החיים הק', 'ולא יכל יוסף להתאפק, פירוש שלא עצר כח להמתין עד שיצאו כל הנזבים
מעצמן וקרא בקול גדול הוציאו כל איש פירוש במהרה לא שיאמרו להם לצאת כי כשיצאו
מעצמן יצאו במיתון ולא סבל אורך זמן ההוצאה". היינו דכה התרגש מדבריהם ויותר לא
יכל להתאפק, וכן פי' הרשב"ם - "ולא יכל יוסף להתאפק, עוד. כי עד עתה היה עושה כל
מעשיו ע"י שהיה מתאפק בלבו כמ"ש למעלה ויתאפק ויאמר שימו לחם". לאמור דעד
עתה הצליח יוסף להתאפק אך עתה לא יכל יותר.

ואם כן הרי זו היא התשובה, כי ברגע שהתגלה יוסף לאחיו לא היה יכול להתאפק, אלא
מקירות לבו עלה המשפט אשר אמר, את אשר על לבו באמת ובתמים הטיח בפניהם.
ומההתבוננות בדברים עולה עוד כי יוסף בדבריו הראה להם כי על עצמו אין הוא כועס
כלל. 'אני יוסף' ללא כעס וטינה, 'אני יוסף' ללא כל תוספת, אכן דבר אחד מראה הוא
שאינו מבין - 'העוד אבי חי'.

משך כל אותם שנים דבר אחד הטריד את מנוחתו של יוסף, כיבוד אב, הכיבוד יכלו
האחים לעשות את המעשה הזה לאביהם. וזהו שאומר להם מיד - העוד אבי חי. האם
אחרי כל מה שעשיתם לי, האם אחרי מה שמכרתם אותי עדיין אבי חי. ולפכך טענה זו
עלתה רק עתה, כי דווקא עתה כשאומר יהודה "כי-איך אעלה אל-אבי והנער איננו אתי
פן אראה ברע אשר ימצא את-אבי". דווקא עתה, כשרואה יוסף כי יש באחיו מדה של
כיבוד אב, זועק הוא את אותה השאלה העומדת על דל שפתיו זה שנים רבות, כיצד?
כיצד הלכתם ומכרתם אותי לעבד במצרים? כיצד הלכתם ומכרתם אותי לאורחת
ישמעאלים? וכי לא היה בלבבכם על אבינו הצדיק, על אביכם הזקן? ולכך פונה הוא

וזועק, מקירות ליבו, 'העוד אבי חי!!!'

הרי לנו דרגה נפלאה בכיבוד אב! שנים ע"ג שנים מסתובב הוא במצרים, עבד לפטיפר,
שוכן בבית האסורים, הגיע לנער' ועתה הינו עם חתימת זקן. יכול הוא להתמרמר על
שעשו לו, אך על כל זאת סולח הוא, שהרי יודע הוא "כי למחיה שלחני אלקים לפניכם",
כל אותם שנים מתבונן יוסף בקורה עמו, בתהפוכות חייו ומבין כי כך היא התוכנית משמים,
כך היה צריך לקרות, ואף להם אומר הוא כך - "כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ, ועוד חמש
שנים אשר אין חריש וקציר, וישלחני אלקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות
לכם לפליטה גדולה. ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלקים וישימוני לאב לפרעה
ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים". ברם שאלה אחת, טרוניה אחת יש לו על האחים,
והיא איננה נותנת לו מנוח - הכיצד עשו מעשה כזה, שבו גרמו צער נוראי לאביהם. ולפיכך
שאלה זו נמלטת מפיו מיד - "אני יוסף, העוד אבי חי?!"

וכבר פי' הספרנו - 'העוד אבי חי. איך אפשר שלא מת מדאגתו עלי' - וזו התביעה שתבעם,
אתם שאומרים שיש לכם חובה להביא את בנימין אל אביכם, הכיצד אז לא דאגתם? ואל
בשלי כועס אני עליכם, ההפך, אני אין בליבי טינה כלל וכלל, שהרי עתה הנני מלך על כל
ארץ מצרים ויודע ומבין אני כי למחיה שלחני אלקים, אך אתם, מצדכם הכיצד מכרתם
אותי, הכיצד עשיתם מעשה שכזה אשר ידעתם שעל ידו תגרמו צער לאביכם!
והאחים בשומעם תוכחה כה כנה ואמיתית, תביעה כה ישרה בלא נגיעות ובלא כל כעס
אישי, נבהלו מפניו!

והנה דרשו רז"ל בבר" פ' צג, 'ולא יכלו אחיו לענות אותו אבא כהן ברדלא אמר אוי לנו מיום
הדין אוי לנו מיום התוכחה וכו' יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו
הה"ד ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו לכשיבא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי
מה שהוא שנאמר (תהלים נ) אוכיחך ואערכה לעיניך על אחת כמה וכמה."

ולאמור הרי שהדברים מקבלים משנה תוקף, דכתוכחתו של יוסף כן יהיה לעתיד לבוא,
דהנה יוסף על אף שיכול להוכיח את אחיו על מעשיהם, על השנאה אשר שנואוהו, על
המעשה הנורא של מכירת אחיהם, עצמם ובשרם לגוי. אין הוא מוכיחם בצורה כזו, אלא
פונה ומתעלה מעל תחושותיו האישיות ומוכיחם על כיבוד אב, הכיצד היו כפויי טובה
לאביהם, הכיצד לא הכירו לו טובה ועשו מעשה כשידעו שבשלו כה יצטער. ואף אנחנו
בבואנו יכולים להוכיחנו על המעשים אשר עשינו, אכן התוכחה תהיה על ענין זה, כי הנה
על כל עבירה ועבירה אפשר לתבוע את האדם בשני מישורים, המישור של החטא עצמו
- הכיצד עשיתם מעשה זה שהעונש עליו הוא כך וכך ונאמר בתורה לא לעשותו. אכן יש כאן
תוכחה נוספת, והיא על כפיות הטובה, איך פעלתם פעולה שכזו שהיא הפך רצון הבורא,
כיצד עשיתם כן לבורא עולם, אשר נתן לכם חיים, אשר הטיב לכם בכל כך הרבה טובות.
וזהו שאמר אבא כהן ברדלא, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, אם השבטים קבלו
כזה מוסר על כפיות טובה, שהיא אמנם כפיות טובה אך כל ענינה כלפי בשר ודם, כיצד נענה
אנן אבתריהו, וזהו שאמר, 'לכשיבא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא', היינו כל
אחד לפי מה שקבל מהבורא עולם וממילא כמה כפיות טובה

היתה כמעשיו! והוא דבר מבהיל את הרעיון!

פרשת ויגש, ז' טבת תשס"ט

ירושלים	תל אביב	באר שבע
16:12	16:26	16:30
17:27	17:29	17:30
18:05	18:01	18:01

הילולא דצדיקיא

ז - רבי עמרם אבורביע - נתיבי עם	יא - רבי יהושע שרבאני
ט - רבי יוסף הנגיד מאגרנדה	יב - רבי משה מרגליות - "פני משה"
י - רבי נתן הרץ שטרנהרץ - "ליקוטי הלכות"	יג - רבי משה הלוי מפשעווארסק - "אור פני משה"

מעשה שהיה

לסמוך על הבורא

**"לא אתם שלחתם אותי
הנה כי הא-להים"**
(מה. ח)

השקפת התורה, שונה בתכלית מהשגות בני האדם. שהרי כל אוזן השומעת את דברי יוסף לאחיו, סבור שתכלית הדיבורים הם להרגעה ולניחומים "ועתה אל תעצבו, כי למחיה שלחתי א-להים. לא אתם שלחתם אותי הנה". אולם על פי השקפת התורה, אין בכך שום נחמה והרגעה, אלא הדברים הם כפשוטם, יוסף הצדיק מבהיר לאחיו שהכל נעשה בגזירת עליון בהשגחה פרטית ומדוקדקת. לטובה.

אמנם, בהסתכלות שטחית לא ניתן לראות את הטובה וההשגחה הא-להית, אולם כל מי שאמון על ברכי האמונה והבטחון שכל מה דעביד רחמנא - לטב עביד, הרי הוא רק ממתין לזמן הישועה והטובה שעתידה לבוא.

אחד המשגיחים סיפר (הסיפור במלואו מובא בספר הנפלא "ברכי נפשי") על מקרה שאירע בישיבתו, עם אחד הבחורים המוכשרים והמצטיינים ביותר, ממנו אפשר ללמוד כיצד הקב"ה מנהל את עולמו.

בחור זה, לבד מהתמדתו העצומה בתורה, וכל יתר מעלותיו, הוא מגלה איכפתיות רבה למען כלל הבחורים בישיבה בתחומים רבים, ובכל מקום שבו זקוקים לעזרה, הוא נמצא שם בראש.

והנה, בשבת אחת היה הבעל קורא נאלץ להעדר בצורה פתאומית, כך שלא היה באפשרותו להודיע על כך מראש, והגבאי חיפש בעל קורא שיחליף את מקומו.

וכמובן, למי פונים? אל מיודעינו הבחור היקר שניאות על אתר להקדיש מזמנו בליל שבת קודש וללמוד את הפרשה בטעמיה ודקדוקיה כראוי.

היתה זו פרשת מטות ומסעי, שבה יש פסוקים רבים. מיודעינו לא נרתע מכך וישב בליל שבת עד השעה 3.30 לפנות בוקר ועמל להכין את הפרשה הארוכה עד ששלט בה באופן מעולה.

ומה אירע אחר כך?

בבוקרו של יום השבת, מתעורר לו הבחור והנה קולו אינו נשמע לו. הוא נהיה צרוד בצורה מוחלטת, עד שלא היה מסוגל כמעט להוציא הגה מפיו, וכמובן שלא היה ביכולתו לקרוא בתורה כפי שחשב תחילה.

נו, ננסה לחשוב מה תהיה תגובתו של בחור ממוצע, שאינו חדור באמונת תום בהשגחה פרטית, ובכך שכל מה שעושה הקדוש ברוך הוא - לטובה הוא עושה?

אין ספק שהוא היה מתרגז עד למאוד, ואומר לעצמו: עד שישבת

והכנתי את הפרשה, תרמתי מזמני ונדדתי שינה מעיני ומעפעפי תנומה, והנה לפתע פתאום לוקחים לי את הקול בצורה כה מוזרה ופתאומית!?

ובאמת שהתופעה היתה מוזרה מאוד ובלתי נתפסת בשכל האנושי. רק שלוש שעות לפני כן עלה הבחור על יצועו לנום את שינת הלילה וקולו נשמע כרגיל, והנה הוא קם ממיטתו ואין באפשרותו להוציא הגה מפיו...

אלא שהבחור שלנו הבין שדווקא בגלל הפתאומיות הזו, ובשל האירוע הלא מובן שעבר עליו, דווקא בשל כך - ברור לו עוד יותר, ממש כשמש בצהרים שהכל מכוון ומתואם מן השמים.

הייתי פוסל את ההצעה על הסף

מה שהתברר לאחר כמה שבועות, הוא, שממש באותה שבת הגיע לישיבה מי שהיה עתיד להיות חותנו של הבחור, שביקש לתהות על קנקנו של המשודך שהוצע לבתו המופלגת.

והנה עוד בטרם בואו לישיבה, קבע לעצמו החותן, כלל, שהוא לא רוצה שהבחור שהוצע לבתו יתעסק בדברים אחרים חוץ מלימוד התורה, וגם אם הוא ישמע, למשל, שהבחור המוצע הוא בעל קורא בתורה - הוא לא מעוניין לקחת אותו כחתן לבתו (על אף ש'כלל' זה הוא מנוגד לכל כללי ההגיון הצרופי. אולם לא ניכנס כעת למסגרת השיקולים הבלתי מובנים שקבע החותן לעצמו)

במציאות, זה היה השידוך שקבעו בשמים לבחור ההוא, והשי"ת גלגל את הענינים כך, שהבחור שאמנם הכין את עצמו לקרוא בתורה ועמל על כך שעות ארוכות, בסופו של דבר לא יקרא בתורה וממילא השידוך יצא אל הפועל על הצד הטוב ביותר.

השידוך, כמובן, יצא אל הפועל, "וברור כשמש - כך אמר החותן לאחר מכן - שאילו הייתי שומע את הבחור כשהוא קורא בתורה בישיבה, הייתי פוסל את ההצעה על הסף"...

לא היתה ברירה אחרת, אלא להטיל צרידות בקולו של הבחור, כדי שהחותן המיועד לא יוכל לפסול אותו מלהיות חתן לבתו.

הסיפור המדהים הזה, שהתרחש באחת הישיבות הגבוהות, סופר בשמחת האירוסין (תוך הדגשת העובדה, שהסכמתו לקרוא בתורה - הינה חלק מאישיותו של החתן הנרתם לכל דבר שבכוונו לסייע לציבור, ללא כל קשר לעמלו הכביר בתורה וביראת שמים טהורה), מוכיח לנו שהלואי והיינו סומכים על הבורא עולם בכל מה שהוא עושה איתנו כאן בעולם הזה, ולא היינו מתרעמים על שום דבר, קטון כגדול.

עלינו להאמין באמונה שלימה שכל מה שעושה איתנו הבורא, הכל לטובה, ולטובה ממש. ואם הכל הוא לטובה - הרי ברור שיש באפשרותינו לשמוח ולעלות, ואף להודות בשמחה ובטוב לבב, בכל מה שקורה לנו.

אשרי המאמין.

חוד הפרשה

1. מה הבטיח הקב"ה ליעקב בטרם ירידתו למצרים?
2. דבר שקר בפרשתינו.

תולה ארץ על בלימה נצור לשונך

רק בדרך חשש

צריך לזיזר מאד, כששומע שאחד דבר עליו, או עשה לו כך וכך, או רוצה לעשות לו כך וכך, שלא להאמין בדבר, רק בדרך חשש בעלמא, דהיינו לשמור את עצמו ממנו, דמעמידין לאדם בחזקת כשרות, ומסתמא לא עשה לו רעה ולא גינהו.

ועל כן אסור לעשות לו שום מעשה או לגרום לו היוזק או ביוש עבור זה, לא גדול ולא קטן, ואפילו רק לשנוא אותו בלב, אסור גם כן מן התורה (חפץ חיים)

מאוצרו של מורנו ורבנו הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מן האוצר

אל תרגזו בדרך

אחר שנתוודע יוסף לאחים, אחר שהראה להם כי אין בלבו טינה עליהם, בצאתם לדרך אל יעקב אביהם פונה הוא אליהם ואומר להם 'אל תרגזו בדרך'. ופירש"י, "...ולפי פשוטו של מקרא יש

לומר לפי שהיו נכלמים היה דואג שמוא יריבו בדרך על דבר מכירתו להתוכח זה עם זה ולומר על ידך נמכר, אתה ספרת לשון הרע עליו וגרמת לנו לשנאתו (מה, כד) ולכאורה מה אכפת לו ליוסף שירגזו בדרך? הלא גרמו לו רעה, ואמנם הוא סולח להם, אך למה שלא יעירו ויעוררו לאותו אחד שגרם את כל אותו החטא, את אותה המכירה. אלא שיוסף ברוב צדקותו ובטחונו חי את ההשגחה וחש כי אם נשלח

הוא למצרים הרי שכך היה צריך להיות, כילא הם אשר שלחוהו לשם אלא הקב"ה, וממילא אומר הוא להם כי אין להם כל סיבה לרגז בדרך, שהרי הרבה שלוחים יש למקום, ואם לא הם היו שולחים אותו היה נשלח בדרך אחרת.

ואם נתבונן הרי שיש בכך מעלה נפלאה, לא רק שאין הוא כועס עליהם ואינו שומר טינה אלא דואג הוא שהם לא יריבו בשל כך. שיאמינו שבאמת כל זאת היה משמים, 'כי למחיה שלחני אלוקים' הרי שאין להם על מה לריב, אין להם על מה לרגז. וזה שאומר להם 'אל תרגזו בדרך'. אל תנסו לחפש אשמים, אל תנסו לתלות אשמה באי מישוהו, כי האלוקים הוא אשר עשה כל זאת, ואשר על כן אל לכם לדון בדבר עוד, אל לכם לפשפש ולמשמש בנושא זה אלא לפתוח דף חדש ולהמשיך כאילו מאום לא ארע.

ויש לנו ללמוד מכאן כיצד להתרחק מנקימה ונטירה, להתבונן שהכל הוא משמים, לחוש שכך היה צריך לקרות ושכך סובב מסובב הסיבות וממילא אין סיבה לכעס ונטירה.

מן המעין

"אמונתה הפעם אחרי
ראותי את פניך כי
עודך חי" (מו. ל)

בדרשותיו של רבי יוסף קארו זצ"ל, הוא מעיר, כי יעקב אבינו ע"ה היה בקי ב"חכמת הפרצוף".

וכשהגיע למצרים הביט בפניו של יוסף הצדיק

וראה בהם את קדושתו וצדקותו,

ושמח על כך מאוד. כי הצדיקים קרויים הם חיים והרשעים אף בחייהם קרויים מותים.

ולפיכך אמר: "אמונתה הפעם אחרי ראותי את פניך כי עודך חי" - כלומר עדיין אתה בקדושתך וחסידותך ובצדקותך - בבחינת "חי".

"והיה בתבואות ונחתם חמשיית לפרעה וארבע הידת יהיה לכם" (מז. כד)

"למה נזכר בתורה סיפור הזה המיוחד למצרים, חוק החומש וחוק הכהנים.

כי זה יאות בספרי דברי הימים למצרים. לא כתורת האל". שואל רבי יצחק בן עראמה זצ"ל, "עקידת יצחק".

הוא שואל והוא משיב: "להודיענו שממה שראו את המצרים מקבלים על עצמם עול החמישית ממה שיוציאו מאדמתם. ושהיה חוק הכהנים שמור, והם חפשיים מעול המלכות ואוכלים מנת המלך דבר יום ביומו. לא הרע בעיניהם שצוה ה' לתת המעשר ללויים ומעשר שני לעניים. והיות כהני ה' אוכלים את פת בגו ומתנותיו תמיד".

בדרך רמז

"לכלם נתן לאיש חמשה חליפות שמלות".

"חמש". ראשי תיבות: חדש, מועד, שבת.

לרמז שבימים אלו, יש להחליף חליפות לכבוד אותם הימים.

("יסוד ושורש העבודה")

"ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח". (מא. מה)

ומהו "צפנת פענח"?

כך אמרו רבותינו במדרש:

צד"י - צופה. פ"ה - פודה. נו"ן - נביא. תי"ו - תומך.

פ"א - פותר. עי"ן - ערום. נו"ן - נבון. חי"ת - חוזה.

"ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה מלך מצרים". (מא. מו)

שאלה זו נשאלה לפני חכמי צרפת: למה לא הודיע יוסף לאביו שהיה במצרים, לא בעבודתו ולא במלכותו - כדי לשכך צער?

וזה שהשיבו ("שו"ת חכמי צרפת" קפא): נראה דבימי עבודתו לא הודיעו, שמא יוכיחו אחיו זה את זה ויבואו לידי קטטה. ובמלכותו כל שכן שלא הודיעו, שישמעו שהוא מלך, ויברחו ויתפרדו אנה ואנה.

"את הא-להים אני ירא". (מב. יח)

מכאן דרש הרב "פנים יפות", שמוותר לו לאדם להתפאר במידת יראת השמים שלו, ואין להסתירה ולהלבישה במסוה כל שהוא - אלא צריך האדם לגלותה.

וכבר אמרו חז"ל "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" - ולפיכך יש לו זכות לאדם להתפאר ביראת השמים שהשיג. וזהו שאמר יוסף לאחיו "זאת עשו וחיו את הא-להים אני ירא".

"על דבר הכסף השב באמתחותינו בתחילה אנחנו מובאים". (מג. יח)

אל הגאון רבי אליהו זצ"ל מוילנא, פנה פעם אברך מחובשי בית המדרש ושאלו לאמר: נאמנים עלינו דברי חז"ל דליכא מידי דלא רמיזא באורייתא. ובכן ילמדנו רבינו היאך רמז בתורה מאמר הגמרא במסכת שבת (דף לא). שבשעה שמכניסים אדם לדין, תחילת דינו שואלים "נשאת ונתת באמונה?"

על אתר השיב הגאון כי מאמר זה רמזו הוא בפסוק דנן: "על דבר הכסף השב באמתחותינו - בתחילה אנחנו מובאים..."

**"ואת יהודה שלח
לפניו אל יוסף
להורות לפניו
שנה" (מו. כח)**

להעמיד מקום של תורה

כעת כשהתברר שיש צורך להשקיע סכום נוסף בפרוייקט, הרי שאין הוא מחוייב לכך.

אינני זקוק למתורגמנים

טענות ומענות לזה ולזה, וכך נמשכו חילופי הדברים במשך תקופה ארוכה אך לכלל פשרה לא הגיעו השניים. ומכיון שכך, כיהודים האמונים על השקפת התורה, ביקשו להגיש את טענותיהם בפני גדולי התורה. ברם, מיהו שמסוגל לפסוק בדין תורה מקורי ומעניין שכזה? כאשר אדם בא לרעהו בדרישה כספית או בתביעה של כבוד, באים רבנים ומיישרים את ההדורים, אך מיהו שיוודע ליישב בנקל סכסוך על חלק בעולם הבא והבטחה לאריכות ימים?

והנה אירע שבאותה תקופה היתה ציפיה דרוכה לקראת בואו של הגאון בעל ה"חפץ חיים" לווארשא, לקראת הביקור המפורסם שערך אצל שר החינוך הפולני, כדי לבקש ממנו שיבטל את הגזירה החמורה שהטילה הממשלה הפולנית לפיה יחויב כל רב ומורה ללימודי יהדות, לרכוש לעצמו רמת השכלה מסויימת של לימודים חילוניים.

פגישה זו של החפץ חיים עם השר הפולני, היא אחד האירועים הידועים ביותר בתולדותיו של הגאון בעל החפץ חיים, שנודע אז כרבן של כל בני הגולה, וגילו המופלג חצה את תשעים שנותיו. דרך ארוכה עשה הגאון מראדין ועד לווארשא הבירה. ייחודה של הפגישה ההיא היה טמון לא כל כך בהצלחתה, כמו בעצם העובדה שהחפץ חיים כמעט ולא הוציא מילה בפגישתו עם השר. אלא מה?

החפץ חיים, כך מסופר, פרץ בבכי ומלמל לעצמו מספר מילים בשפת האידיש.

וראה זה פלא: הגם ששפת האידיש לא היתה מוכרת לשר הפולני, הוא השתכנע בצדקת דבריו של הישיש בעל הדרת הפנים שישב למולו, והבטיח לבטל את הגזירה. "אינני זקוק למתורגמנים, התבטא השר בפני עוזריו, כיון שהחכם היהודי דיבר בשפה המובנת לכל – הלא היא שפת הלב..."

הצלתם את התורה

בחרדת קודש ניגשו אפוא השניים אל החפץ חיים, כאשר הוא יצא מהבנין בו היתה ממוקמת לשכת שר החינוך, ושטחו בפניו את המריבה שהתגלעה ביניהם.

החפץ חיים ישב מהורהר והאזין לטענות והמענות שהושמעו בפניו, עיניו היו עצומות ושפתותיו מורחשות תפילה בלחש. פניו היו מאירים וחיוך מתוק ריחף על פני גולי הדיוקן הזוהר. אחר שסיימו את הרצאת הדברים, התבטא ברגש רב:

"הריני כבר יהודי זקן בא בימים, אך על דין תורה כגון זה טרם שמעתי מימי. בטוחני, כי בשמים שמחים מאוד בדין תורה זה. כיום, עת תרחף גזירה קשה על עם ישראל, מהוות טענותיכם זכות גדולה ליהודים. זכות רצונכם לתרום יותר כסף למען התורה, ודבר זה אף מדיר שינה מעיניכם בלילות, גדולה היא מאוד. לא כל אדם מגיע לזכות שכזאת. אתם מזכים את כלל ישראל בזכות גדולה זו – ועמנו זקוק מאוד לריבוי זכויות בשעה קשה זו. וכאשר תתבטל הגזירה, יש לכם חלק גדול ביטולה. הצלתם אגב כך, את התורה למען כלל ישראל. עליכם לשמוח בכך ולזכות לאריכות ימים".

נאומו הקצר של החפץ חיים, כמו ברכתו החמה לאריכות ימים, השפיעה על השותפים במשימת הקודש שלהם, ושניהם כאחד זכו להאריך ימים.

ההוראה שהורה יעקב אבינו ליוסף בנו, ולבד מהוראת השעה בודאי היתה כאן גם הוראה לדורות, היא לצוותו על כך שהגם והוא המשנה למלך, ובודאי הוא עסוק וטרוד עד למעלה מן הראש בעניני הציבור – עם כל זאת איינו פטור מהחיוב המוטל עליו להקים מקום של תורה, לייסד ישיבה שבה ישבו בניו של הקדוש ברוך הוא ויעסקו בתורתו הקדושה, ובכך גם יעמידו את הדת על תילה.

והלא דברים קל וחומר: אם יוסף הצדיק שהיה משנה למלך וממונה על כל עניני המלוכה, וכבשתו של פרעה בעצמו "רק הכסא אגדל ממך", היה מוטל עליו החיוב לדאוג להקמת ישיבה והדאגה לקיומה – על אחת כמה וכמה מוטל החיוב על כל יהודי ויהודי לסייע בגופו ובממונו כדי לבצר ולהקים מוסדות של תורה

השותפות

בתקופה שלפני פרוץ מלחמת העולם השנייה, החליטו שני גבירים יהודים מוורשא, רבי אייזיק וולדובר ורבי יחזקאל שפיגל גלאס ע"ה, לייסד ישיבה חדשה על טהרת הקודש. על פי החישובים הפיננסיים שערכו, התברר להם שעלות הקמתה של הישיבה תגיע לכדי מאה אלף זלוט'ס (שם המוטבע הפולני ששימש באותה תקופה כמטבע עובר לסוחר). ומכיון ששני הגבירים החליטו להיות שותפים מלאים בעסקה החשובה זהו של הקמת הישיבה – סוכם ביניהם של אחד מהם יפקיד סך של חמישים אלף זלוט'ס לקופת הישיבה.

כאשר הגיעו השותפים לשלבים המעשיים של הקמת הישיבה, לתכל'ס, התברר עד מהרה כי החישובים הראשוניים שנערכו, לא תאמו את המציאות, כך שהעלות תגדל בחמישים אחוז ובמקום מאה אלף זלוט'ס ידרשו אפוא מאה וחמישים אלף זלוט'ס לרעיון הקמת הישיבה.

מה עושים?

אחד מהגבירים קפץ על המציאה שנקרתה לידו, והודיע חגיגת כי הוא נוטל על עצמו את הזכות להוסיף את הסכום החסר להקמת הישיבה, חמישים אלף זלוט'ס יינתנו מכיסו הפרטי ללא כל שותפות במצוה הגדולה הזו של החזקת התורה. וכי מליאת זוטרתא היא לזכות ב"עץ חיים היא למחזיקים בה"?! ומי הוא זה שיוותר על הבטחת התורה "ותומכיה מאושר"?!

אלא, שהשותף השני לא השאיר את הזכות וההבטחה לאריכות הימים לחבירו בלבד, גם הוא חפץ באריכות ימים.

המריבה שהתעוררה ביניהם לא היתה קלה, מריבה בלתי שגרתית בעליל.

השותף השני טען, מכיון וההחלטה על הקמת הישיבה בשותפות מליאה בין שניהם, אם כן נמצא שאין לחבירו שום זכות להשתלט לבדו על החלק החדש של המצוה, ולתת את הסכום שחסר להקמת הישיבה. לעומתו, טען הגביר שתפס את החלק הנוסף של המצוה, כי השותפות ביניהם נסבה אך ורק על הסכום הראשוני של המאה אלף זלוט'ס, ואילו